

SAJTÓSZEMLE

(2025.08.06.)

NEB HÍREK

- [VÉGSŐ BÚCSÚT VETTEK M. KISS SÁNDOR TÖRTÉNÉSZTŐL](#)
- [M. KISS SÁNDOR HIDAT ÉPÍTETT A NEMZEDÉKEK KÖZÖTT](#)

HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK, PUBLICISZTIKÁK, INTERJÚK

- [MEGHALT ION ILIESCU](#)
- [A FORRADALOM ARCA VOLT, DE A RENDSZERVÁLTÁS FÉKJE – ION ILIESCU ÖRÖKSÉGE](#)

ESEMÉNYEK, PROGRAMOK, ÉVFORDULÓK, KÖNYV -és FILMKRITIKÁK

- [SZENT PILLANTÁSSAL – ÚJ KIÁLLÍTÁS NYÍLT A MINDSZENTYNEUMBAN](#)

NEB HÍREK

Végső búcsút vettek M. Kiss Sándor történésztől

HIRADO.HU - 2025.08.05. - SZERZŐ MTI

Augusztus 5-én, kedden 11 órakor búcsúztatták M. Kiss Sándor Széchenyi-díjas történészt a Rákoskeresztúri új köztemető 301-es parcellájában található Nemzeti Gyászpark Látogatóközpontban.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem professor emeritusa, a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár (Retörki) tudományos tanácsának elnöke, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság tagja július 8-án, 82 éves korában hunyt el.

M. Kiss Sándort, akit a Retörki, valamint a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság is saját halottjának tekint, szűk családi körben később helyezik örök nyugalomra.

Az 1944-1945-ös nemzeti ellenállás és az 1956-os forradalom és szabadságharc történetének ismert kutatója Budapesten született 1943. június 25-én. 1967-ben magyar-történelem szakos diplomát szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1996-ban megszerezte a történettudomány kandidátusa fokozatot, 2004-ben habilitált.

1990 előtt a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, valamint a Művelődéskutató Intézet tudományos munkatársaként, történész kutatóként és egyetemi oktatóként dolgozott, volt osztályvezető a Művelődésügyi Minisztérium kabinetirodájában, majd a Miniszterelnöki Tanácsadó Testület kormányfőtanácsosa volt. Részt vett az 1956-os forradalom és szabadságharc alatti sortűzek történetét kutató Történelmi Tényfeltáró Bizottság munkájában, 1997 és 2013 között pedig a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézetének intézetvezetője volt.

A Retörki megalakulásától, 2013. július 1-jétől kezdve tudományos főigazgató-helyettes, 2021-től tudományos igazgató, majd 2022-től a Retörki tudományos tanácsának elnöke volt. A Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom

Kutatásáért Közalapítvány felügyelőbizottságának tagja, a Szabadságharcosokért Közalapítvány felügyelőbizottsági elnöke, majd 2021-től a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság tagja volt.

A Magyar Érdemrend Tisztikereszt (Polgári Tagozat) kitüntetéssel 2000-ben, a Magyar Érdemrend Középkereszt (Polgári Tagozat) kitüntetéssel 2013-ban, a Széchenyi-díjjal pedig 2022-ben ismerték el kiemelkedő tudományos munkásságát, sokrétű életművét.

M. Kiss Sándor több mint fél évszázados munkássága során tudományos és ismeretterjesztő írásai és előadásai mellett tanárként egyetemi hallgatók százainak pályáját egyengette.

<https://hirado.hu/kultura/cikk/2025/08/05/vegso-bucsut-vettek-m-kiss-sandor-tortenesztol>

Kapcsolódó Facebook-bejegyzés >>>>

Kulcsszavak:

#online

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

M. Kiss Sándor hidat épített a nemzedékek között

INTEZET.NORI.GOV.HU - 2025.08.05.

Búcsút vettek a Széchenyi-díjas történésztől Állami és római katolikus szertartás keretében búcsúztatták M. Kiss Sándor Széchenyi-díjas történészt, professor emeritust, a magyar történelem kutatásának kiemelkedő alakját, aki életművével maradandó nyomot hagyott a nemzeti emlékezetben. A szertartás helyszínén, az Új Köztemető 301-es parcellájában családtagjai, pályatársai és tanítványai is lerótták kegyeletüket a XX. századi magyar történelem egyik legjelentősebb kutatója előtt.

Búcsúztatójában Harrach Péter, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnöke felidézte a közös munka emlékeit. Mint mondta, M. Kiss Sándor meghatározó módon vett részt a bizottság munkájában; bátran és határozottan különbséget tudott tenni a hősök és az áldozatok között. Ez a bátorság tudósi jellemének egyik legfontosabb vonása volt, amelyhez társult a határozottság, az elkötelezettség, a

felelősségtudat és a nemzeti hűség. Munkáját mindvégig az emberi méltóság és az egyetemes emberi értékek iránti tisztelet hatotta át.

Kahler Frigyes jogtörténész a pályatársak nevében búcsúzott. Szavai szerint M. Kiss Sándor öt „talentumot” kapott: a tudomány művelésének képességét; a tanítás kivételes adottságát, amely előadótermeibe hallgatók sokaságát vonzotta; a közéleti küzdés és vezetés tehetségét, amelyet előrelátás és stratégiai gondolkodás jellemzett; a széles körű ismeretterjesztés iránti elhivatottságot, amely túlmutatott az egyetem falain; valamint a család iránti hűséget, amely otthonának biztonságát jelentette. Ezekkel leírható kiváló szakmai pályája és morális értékrendje.

N. Pál József irodalomtörténész a tanítványok nevében búcsúzott és M. Kiss Sándor szakmai kiválóságát méltatta. Számára a történelem ugyanis mindig személyes ügy volt, amelyet folyamatában kell szemlélni. Mint mondta, munkásságában megtörtént az a ritka csoda, hogy összeért a múlt és a jelen, a közelmúlt magyar történelmének tanúi a rendszerváltás alakítói lettek. Megmutatta, miként válik a személyes élményből emlékezet, s az emlékezetből identitás – ezzel hidat épített a nemzedékek között.

Alexa Károly író, irodalomtörténész a barátok nevében szólt. Búcsúztatójában hangsúlyozta, hogy M. Kiss Sándor életműve és életrajza szorosan összefonódott, mindkettő a hitelesség megtestesítője. Mint mondta, olyan közmorált képviselt, amely a nemzeti eszme talaján állt, és amely biztos kapaszkodót adott a közösségnek.

M. Kiss Sándor Budapesten született 1943. június 25-én. 1967-ben magyar-történelem szakos diplomát szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1996-ban megszerezte a történettudomány kandidátusa fokozatot, 2004-ben habilitált.

Pályafutása során több rangos tudományos és közéleti tisztséget töltött be. 1990 előtt a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, valamint a Művelődéskutató Intézet tudományos munkatársaként, történész kutatóként és egyetemi oktatóként dolgozott. 1990–1991-ben a Művelődésügyi Minisztérium kabinetirodájának osztályvezetője, 1991 és 1994 között a Miniszterelnöki Tanácsadó Testület kormányfőtanácsosa volt. 1993–1994-ben részt vett az 1956-os forradalom és szabadságharc alatti sortűzek történetét kutató Történelmi Tényfeltáró Bizottság munkájában. 1997 és 2013 között a Pázmány

Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézetének vezetője volt.

A Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár megalakulásától kezdve tudományos főigazgató-helyettesként, 2021-től tudományos igazgatóként, majd 2022-től a RETÖRKI Tudományos Tanácsának elnökeként támogatta az intézet tudományos munkáját.

A Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány felügyelőbizottságának tagja, a Szabadságharcosokért Közalapítvány felügyelőbizottsági elnöke, majd 2021-től a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság tagja volt.

Tudományos munkásságát és közéleti szerepvállalását számos rangos kitüntetéssel ismerték el: 2000-ben a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjével (Polgári Tagozat), 2013-ban a Magyar Érdemrend Középkeresztjével (Polgári Tagozat), 2022-ben pedig Széchenyi-díjjal.

<https://intezet.nori.gov.hu/hirek/m-kiss-sandor-hidat-epített-a-nemzedek-kozt>

Kulcsszavak:

#online

Kapcsolódó Facebook-bejegyzés >>>>

HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK, PUBLICISZTIKÁK, INTERJÚK

Meghalt Ion Iliescu

NEPSZAVA.HU – 2025.08.05. - SZERZŐ NEM ISMERT

95 éves korában elhunyt Ion Iliescu, a posztkommunista Románia első elnöke – írja a Romania Journal.

(...)

Ion Iliescu 1930. március 3-án született Olteniában. 1953-ban csatlakozott a Román Kommunista Párthoz, 12 évvel később már központi bizottsági tag lett, a pártfőtitkár-diktátor Nicolae Ceaușescu azonban 1971-től fokozatosan háttérbe szorította. Az 1989-es forradalom kitörése előtt a Műszaki Kiadó igazgatójaként dolgozott, politikai karrierje akkor ívelt fel újra, amikor 1989. december 22-én kinevezték a Nemzeti Megmentési Front Tanácsának (CFSN) elnökévé. 1990 májusában elsőprő többséggel választották meg Románia rendszerváltás utáni első elnökévé. Három elnöki cikluson keresztül vezette Romániát: 1989. december 22-től 1992-ig, 1992-től 1996-ig, valamint 2000-től 2004-ig. Az elmúlt években visszavonult a közéletől, de időnként blogbejegyzéseket tett közzé. Utolsó ilyen írásában, május 19-én, Nicușor Dan elnökké választását üdvözlölte.

Ion Iliescut többedmagával többször is, a legutóbb 2022-ben vádolták meg emberiség elleni bűncselekményekkel, amiért a forradalom alatt 1989. december 22. és december 30. között nyilatkozataikkal és döntéseikkel félrevezették a közvéleményt, indokolatlanul pánikot keltettek, és elterjesztették azt az álhírt, hogy terroristák támadták meg az országot, indokolatlanul pánikot keltettek.

(...)

https://nepszava.hu/3289904_meghalt-ion-iliescu

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

A forradalom arca volt, de a rendszerváltás fékje – Ion Iliescu öröksége

TRANSTELEX.RO – 2025.08.05. - SZERZŐ LÁSZLÓ LÁSZLÓ

Ion Iliescu volt Románia első embere a Ceaușescu-rendszer bukása után – és sokáig az is maradt. Háromszor választották elnökké, hosszú politikai pályafutása alatt ő lett az átmenet legmeghatározóbb szereplője. Történelemformáló volt, de nem újrateremtő – mert nem a múlt lebontásán dolgozott, hanem annak átmentésén. Nemcsak elnézte, hanem irányította is a régi reflexek működését. Ő hívta be a bányászokat 1990 júniusában, hogy levertesse az Egyetem téri diákmozgalmat, és felelőssége legalább részben felmerül a marosvásárhelyi Fekete Március magyarellenos pogromja kapcsán is. Nem állt ki az átláthatóság, az elszámoltatás vagy az igazságszolgáltatás megerősítése mellett – épp ellenkezőleg: a bűnösök helyett gyakran az áldozatokat bélyegezték meg. Ahelyett, hogy új rendszert épített volna, inkább régi embereknek nyitott új ajtókat. Az ő nevéhez nem forradalom, hanem átmentés kapcsolódik. A kommunista reflexek, az autoriter beidegződések és a régi rendszer emberei Iliescu alatt nem tűntek el – csak átrendezték soraikat. Románia pedig egy félbehagyott rendszerváltással lépett tovább.

(...)

Kommunista ifjúságtól a pártapparátusig

Ahogy apja, ő is korán bekapcsolódott a kommunista mozgalomba: 14 évesen már a KISZ-ben (Kommunista Ifjak Szervezete) tevékenykedett, majd részt vett nemzetközi munkatáborokban, önkénteskedett vasútépítésen és diákszervezetekben.

Az ötvenes évektől karrierje szinte példátlan gyorsasággal ívelt felfelé: a Moszkvában tanuló román diákok szövetségi elnöke lett, majd visszatérve Romániába az IMSZ (Ifjúmunkás Szövetség) egyik legfontosabb vezetője. Harmincévesen már a párt propagandagépezetében dolgozott, a Központi Bizottság különféle osztályain, és 1967-ben ifjúságügyi miniszterként a kormány tagjává vált.

(...)

Már a forradalom győzelmének napján színre lépett

1989. december 22-én este Ion Iliescu először szólalt meg országosan – a román televízióban. Ő olvasta fel a frissen alakult Nemzeti Megmentés Frontjának (NMF)

első hivatalos közleményét. A frontot még aznap délután hozták létre a Kommunista Párt székházában, majd a vezetői átköltöztek a televízió épületébe – amely akkor nemcsak kommunikációs, hanem tényleges hatalmi központ is volt.

Iliescu este tíz óra után a képernyőn jelentette be: a diktatúra intézményeit feloszlatták, az NMF átvette az államhatalmat, céljuk pedig nem kevesebb, mint „a demokrácia, a szabadság és a román nép méltóságának” biztosítása.

A Nemzeti Megmentés Front Országos Tanácsának kezdetben 40 tagja volt, később ez a szám megháromszorozódott. Vezetője – gyakorlatilag azonnal, hivatalosan december 26-tól – Ion Iliescu lett. Már december 24-én ő írta alá azt a rendeletet is, amely létrehozta a Ceaușescu-házaspár felett ítélkező rendkívüli katonai bíróságot. Ettől a pillanattól kezdve Iliescu a kommunizmus utáni Románia első számú embere lett – előbb ideiglenes államfőként, majd háromszor is megválasztott elnökként.

(...)

Vannak olyan vélemények, amelyek szerint Iliescu és köre nem vezették, hanem meglovagolták az utcai forradalmat. A diktatúrával szembeni népfelkelést kihasználva hajtottak végre államcsínyt, hogy megbuktassák a diktátort, és saját kezükbe vegyék a hatalmat.

Súlyos kérdéseket vet fel, hogy a forradalom legtöbb áldozata már Iliescu hatalomra kerülése után halt meg. A számok szerint:

1989. december 17–22. között, tehát a Ceaușescu-rendszer utolsó napjaiban: 271 halott.

December 23–25. között, amikor már a Front állt az élén: 715 halott.

December 25. után: további 113 halálos áldozat.

Emellett mintegy 3331 sebesült is volt, akiket szintén nagyrészt a hatalomváltás után ért a lövedék.

A vádak szerint – hogy a forradalom „hiteles” legyen – áldozatokra is szükség volt. A Front vezetői pedig nem állították le időben az értelmetlen vérontást.

Magyarellenesség és a román nacionalizmus erősítése

A demokrácia, a kisebbségi jogok és a szólásszabadság vállalt céljai ellenére, Iliescu már 1990 januárjában az erdélyi magyarokat szeparatizmussal vádolta meg. Az

iskolák szétválasztásának ügye és a marosvásárhelyi magyar orvostanhallgatók esete kapcsán így fogalmazott:

„A napokban számos aggasztó jelenségről értesültünk egyes erdélyi megyékből szeparatista tendenciákkal kapcsolatosan, ami feszültséget okoz a román és magyar nemzetiségű állampolgárok között...”

(Ion Iliescu, 1990. január 25.)

Ez a nyilatkozat nem csitította a kedélyeket, hanem épp ellenkezőleg: megerősítette az egyre hangosabb és durvább nacionalista irányzatokat, mint a Vatra Românească, a PUNR vagy a PRM. A magyarellenes hangulat végül a marosvásárhelyi Fekete Március tragédiájában csúcsosodott ki, amikor leitatott, félrevezetett falusiakat szállítottak a városba. Az etnikai konfliktus pogromszerű magyarellenes erőszakba torkollott.

A karhatalom tétlen maradt, a felelősségre vonás elmaradt, sőt végül az áldozatok egy részét ítélték el, nem a tetteseket. A konfliktus árnyékában épp ekkor erősítették meg a Securitate utódszervezetét is.

A kommunista múlttal való elszámolás elmaradása

Iliescu szerepe az egykori kommunista struktúrák felszámolásában is sok vitát váltott ki. Bár a rendszerváltás után többen – köztük a Temesvári Kiáltvány megfogalmazói – egyértelmű határvonalat akartak húzni a múlt és a jövő között, Iliescu inkább a folytonosságot választotta.

A Kiáltvány nyolcadik pontja azt javasolta, hogy a volt pártvezetők és Securitate-tisztek 10–12 évre ne tölthessenek be közhivatalt. (Sem parlamenti, sem kormányzati, sem államfői szinten.) Ez az elv természetesen Iliescut is kizárta volna a választásokból.

A javaslatból nem lett törvény.

(...)

<https://transtelex.ro/kozelet/2025/08/05/iliescu-palyafutas-osszefoglalo>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

ESEMÉNYEK, PROGRAMOK, ÉVFORDULÓK, KÖNYV -és FILMKRITIKÁK

Szent pillantással – új kiállítás nyílt a Mindszentyneumban

EGERSZEGIHIREK.HU - 2025.08.05. - SZERZŐ KOLOZSVÁRI ILONA

Megnyitották a Szent pillantással című vándorkiállítást a Mindszentyneumban. A tárlaton Merényi Zita és Lambert Attila, a Magyar Kurír munkatársai a fotóművészet eszközeivel mutatják be az egyházi élet elmúlt tíz évét. Az eseményt Zumbók-Jakobovics Nikoletta gordonka-, illetve Zumbók Gábor gitárjátéka színesítette.

A nagy sikerű tárlat a Magyar Kurír kezdeményezésére, a művészet és a hit találkozásának jegyében született. A képek az egyház sokszínű világáról adnak keresztmetszetet.

(...)

Itt hitvallókkal találkozhatunk, Placid atyával, idős emberként. Apor Vilmos kultuszával, Brenner János boldoggá avatásával, és az egyháznak azzal a szabad életével, amit nélkülözött a kommunizmus idején. És a főpásztorokkal is, a helyi főpásztorokkal, Székely János püspökkel, Erdő Péterrel, Magyarország prímásával. Ha valaki most ellátogat a Mindszentyneumba, akkor egy nagyon tágas képet fog kapni a múltról és a jelenről.

(...)

A tárlat szorosan kapcsolódik a Mindszenty József bíboros életét, valamint az egyházüldözés időszakát bemutató állandó kiállításokhoz.

(...)

A „Szent pillantással – Fotókon a Magyar Katolikus Egyház tíz éve” című tárlat augusztus 31-ig tekinthető meg a Mindszenty múzeum időszak kiállítótermében.

<https://www.egerszegihirek.hu/kultura/szent-pillantassal-uj-kiallitas-nyilt-a-mindszentyneumban>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)